

«Veiem el món segons ens hi movem»

Rafael López-Monné
Geògraf i fotògraf expert en camins

Marta Monedero
Periodista

Rafael López-Monné és fotògraf, geògraf, escriptor, consultor sobre turisme a peu i professor associat a la Facultat de Turisme i Geografia de la URV. Actualment dirigeix el departament d'Acció Climàtica i Territori al Port de Tarragona.

Bon conversador, sap construir cordes per relacionar idees i s'apassiona quan raona sobre el fet de caminar, la clau de volta per entendre les persones i les nostres societats.

Quan deixem de fer-ho per necessitat, caminar és un viatge cultural preciós

La creadora de la dansa-teatre, Pina Bausch, deia: no m'interessa com es mou una persona, sinó què la mou. Què és per a vostè caminar?

Durant molts anys feia de fotògraf de festes populars. Si només vas a un lloc i el retrates, pot ser espectacular, però molt epidèrmic, no en captes el significat. Per capturar-ne l'essència, no cal entendre'n només els *què*s sinó els *perquè*s. Aquesta idea l'aplico quan he de prendre decisions, miro de saber-ne el motiu, un fet que està vinculat amb els valors. A l'hora de caminar, no soc gens competitiu, però em fascina fer-me preguntes i mirar de trobar-ne les respostes. Per què caminem? Quan deixem de fer-ho per necessitat, caminar és un viatge cultural preciós, trobem moltes raons que expliquen com som els humans i les societats. Sorpren com una acció tan humil com caminar està connectada amb el més important que ens passa. Caminar no arregla el món però sí que és una part de la solució.

Caminar ens ajuda a endreçar-nos el cap?

Ho deien els primers filòsofs, els peripatètics pensaven caminant. Rousseau no era capaç de pensar sense caminar. Ni Kant o Kierkegaard. No fa gaire que la neurociència ha comprovat que hi ha una base física, quan caminem s'activa una part del cervell que no ho fa si estem asseguts. Caminar afavoreix l'enllaç de les idees, i no és casualitat! Els humans som grans caminadors. No hi ha cap altra espècie que camini millor. Estar alçats desenvolupa el cervell. El paleontòleg Juan Luis Arsuaga afirma que, de cintura cap amunt, som pràcticament ximpanzés; i que allò que ens fa humans, és la part del cos de cintura cap avall. Caminar és una filigrana de la biomecànica, un dels trets que ens identifica. Som una espècie que s'origina a l'Àfrica i que arriba a tot arreu caminant. Caminar té una importància molt més gran del que ens pensem.

Wanderlust, una historia del caminar, el llibre de Rebecca Solnit, detalla com ens ajuntem per caminar a l'hora de defensar els drets humans. Una altra idea: quina és la millor manera de fer més segura una ciutat? Algunes societats pensen que amb més policia, però és amb més gent caminant pel carrer.

Per què hi ha més ulls observant què passa?

Exacte. Hi ha ciutats sense voreres on tot està pensat per al vehicle. A Europa, ara comencen a tornar enrere. Els canvis que està fent París per ser una ciutat més sostenible i a la mida humana són brutals. Veiem el món segons ens hi movem. No el veiem igual si anem a peu que dins d'un cotxe. Caminant veus el barri, els problemes, la gent. La bicicleta és un entremig. La transformació de la mobilitat a les ciutats no és només una necessitat en termes ambientals sinó el gran instrument per canviar les mentalitats. Que la gent camini, vagi en bicicleta i en transport públic converteix les ciutats en més sanes i amb menys soroll.

Per aconseguir aquesta gran transformació ens cal un *back to basics*?

Totalment. En un context realment fosc, jo m'hi aferro, és de les coses bones que ens poden passar. Una de les meves angoixes és percebre l'enorme forat que hi ha entre

el coneixement científic –el saber– i les decisions que estem prenent.

Com ens beneficia caminar en el nostre benestar personal?

Des del punt vista psíquic, ens ajuda a aclarir-nos, i des del físic, millorem l'exercici cardiovascular. La gran majoria dels humans podem caminar fins a l'edat avançada. En canvi, quan no podem fer-ho, és de les coses que més ens dolen. Caminar ens permet apreciar els entorns naturals, establir-hi un diàleg anímic, emocional i espiritual, com no ho permet cap altre mitjà de locomoció. Podem badar, observar els detalls, les olors, etc. T'imagines veure un museu en bicicleta? Oi que no? Caminar és el tempo que tenim com a espècie i la millor manera d'entrar en contacte amb el patrimoni. La noció del viatge a peu és altament gratificant. Quan fem un viatge, la sensació de moure'ns amb totes dues cames agafa una dimensió extraordinària i ens introdueix en una altra percepció de l'entorn. Una persona sense entrenament pot fer de 10 a 15 km al dia, però és que entrenada en pot arribar a fer 50!

Què ha descobert caminant?

M'he guanyat la vida fotografiant paisatges i sé que hi ha una dimensió que no la pots entendre si no la fas caminant. Catalunya no és un país de grans paisatges com els dels westerns o *El senyor dels anells*. Som un país de racons, però en les raconades descobrim mons fantàstics. Als meus alumnes els dic sovint que, si des de la Roca Corbatera, el punt més alt del Montsant, veiem el

Un camí que l'ha trepitjat gent durant més de 500 anys acumula històries

Pirineu i el Delta de l'Ebre, això no és un país, és una parcel·la. Ara bé, l'enorme diversitat que tenim de paisatges i d'ecosistemes el fan extraordinari. Ens cal una mirada més curta, més de detall. Hi ha espais que no et descobriran la seva ànima, si no hi vas a peu.

Prefereix caminar sol o amb altres persones?

Totes dues coses. Amb gent, puc tenir converses sensacionals, m'ho puc passar molt bé. Però, sol, també he estat molt feliç, obliga a fixar-t'hi més. No hi estic en contra, però no m'enlluerna com ens venen les realitats virtuals que, d'alguna manera, també ens aïllen.

Els camins ens expliquen les històries del territori?

Un camí que l'ha trepitjat gent durant més de 500 anys acumula històries. És del tot diferent arribar a Siurana en cotxe que fer-ho pel camí medieval de ferradura. O pujar a peu al castell templer de Miravet. Clar que demana més temps, haver llegit una mica o contractar un guia, però la recompensa és major. Recordo l'alcalde d'un poble que una vegada volia asfaltar el camí cap a l'ermita per als turistes. Li vaig dir que si l'asfaltava, els turistes hi arribarien en cotxe i se n'anirien de pressa, però que si arreglava el camí antic per fer-hi una excursió, els visitants es quedarien al poble, com a mínim, a dinar. Segons què fem, determinem quina mena de turisme vindrà.

També expert en senyalística dels camins. Com ho fa Catalunya?

Som el lloc de l'estat espanyol on ens hem fet més preguntes. L'avantguarda és al Pirineu, on l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran (IDAPA) ha fet una feina sensacional. D'aquí va sortir el primer

La transformació de la mobilitat a les ciutats no és només una necessitat en termes ambientals sinó el gran instrument per canviar les mentalitats

© Atelier Fotogràfic | IDAPA | Festivals de Senderisme dels Pirineus

curs que va donar pas a la Taula de Camins de l'Alt Pirineu i Aran. Tot aquest coneixement surt de gent que treballa a l'administració, que va entendre que les coses tenen un fil, com els camins. Cal crear estructures en les quals la gent es trobi bé. Així es construeix el saber d'un territori. Hi ha feina a fer? Clar. Hem de provocar la transferència de coneixement i que arribi a tot arreu.

© Atelier Fotogràfic | IDAPA | Festivals de Senderisme dels Pirineus

© Atelier Fotogràfic | IDAPA | Festivals de Senderisme dels Pirineus

Cal canviar les ciutats i una de les maneres és fent-hi entrar la natura

Per què funcionen algunes rutes i altres no tant?

Hi ha rutes que no han generat un relat, que pot ser molt simple o més complex. Els GR funcionen quan tenen relat i estan simbòlicament ben treballats. Les possibilitats són enormes. El camí de l'Ebre està dissenyat des d'un despatx, té molts trams asfaltats i no està treballat, s'aferra a la idea del gran riu de la península. És tan fàcil vincular els camins a la història dels humans que hi hem passat! El primer que necessita una ruta és algú que la gestioni. Per exemple, El camí dels bons homes té aspectes que no són fàcils, però funciona perquè algú se n'ha preocupat. S'ha anat a l'una amb els restauradors, els allotjaments i en la formació de la consciència turística. Un altre referent és el Cinquè Llac, una ruta a peu que fuig

Els GR funcionen quan tenen relat i estan simbòlicament ben treballats

de l'adrenalina de la competició, que es gestiona amb molta cura i que busca un perfil determinat de demanda. A més, porta associada la idea de Gràtitud Pallars (www.gratitudpallars.cat), que involucra el visitant. En una línia semblant, els britànics promouen el National Trust, però aquí ens costa més tirar endavant aquests plantejaments d'entendre que els visitants i la població local poden treballar junts en la preservació d'un lloc.

Un dels grans reptes és fer entrar molt més la natura a les ciutats?

És fonamental. Hem construït ciutats de les quals procurem escapar-nos sempre que podem. Que cada cap de setmana surtin de Barcelona 400.000 vehicles és insostenible. Cal canviar les ciutats i una de les maneres és fent-hi entrar la natura. Hem de pacificar el trànsit i plantar arbres com a bojós, per exemple. Els arbres es cuiden entre si. Es passen alimentació, ajuden determinats insectes, tenen més sentits que nosaltres. Potser hem de revisar el concepte d'intel·ligència i ser més humils a l'hora d'afrontar els grans reptes que tenim davant.

© Atelier Fotogràfic | IDAPA | Festivals de Senderisme dels Pirineus